

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

แม้ประเทศไทยจะมีความพยายามในการพัฒนาอุตสาหกรรมภายในประเทศ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ และเพิ่มรายได้ให้กับประเทศ แต่อำชีพหลักของคนไทยยังคงเป็นอาชีพเกษตรกร จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ระบุว่า ในปี พ.ศ. 2550 ในประเทศไทยมีเกษตรกรจำนวนประมาณ 23.7 ล้านคน สัดส่วนคิดเป็นร้อยละ 37.64 ของประชากรทั้งประเทศ และในปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็นประมาณ 24.1 ล้านคน แต่สัดส่วนยังคงเป็นร้อยละ 37.64 และเมื่อพิจารณาถึงผลิตภัณฑ์มวลรวมของประเทศในปี พ.ศ. 2554 ที่มีมูลค่าราว 4,598,441 ล้านบาท ซึ่งจำแนกเป็นผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศภาคการเกษตร มีมูลค่าราว 395,884 ล้านบาท ประชากรในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2554 มีจำนวนประมาณ 64.076 ล้านคน โดยเป็นประชากรภาคการเกษตรประมาณ 24.118 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 37.64 ของประชากรทั้งหมด¹ จึงเห็นได้ว่า ภาคการผลิตทางการเกษตรยังคงมีบทบาทสำคัญในประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อมีกระแสโลกาภิวัตน์ (Globalization) การค้าการลงทุนได้เปลี่ยนแปลงไป เกษตรกรไทยจึงต้องมีการปรับตัวจากเดิมที่เป็นการเกษตรแบบเลี้ยงตัวเอง โดยเน้นการใช้แรงงานภาคครัวเรือนหรือในชุมชนเพื่อสร้างผลผลิตทางการเกษตร เปลี่ยนเป็นการเกษตรแบบการค้าเน้นการจำหน่ายผลผลิต เพื่อสร้างรายได้และความมั่งคั่ง และก้าวไปสู่การเป็นอุตสาหกรรมการเกษตร อาชีพเกษตรกรจึงต้องมีการปรับตัวขนานใหญ่เพื่อผลิตผลผลิตทางการเกษตรให้ได้ปริมาณและคุณภาพตามที่ผู้บริโภคต้องการ

ระบบการทำเกษตรพันธสัญญาในประเทศไทยมีพัฒนาการมาจากการทำเกษตรแบบครบวงจร ซึ่งเป็นที่ยอมรับและแพร่หลายกันมากในหมู่เกษตรกรในช่วงการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ในเวลานั้นภาครัฐได้ส่งเสริมให้มีการทำเกษตรพันธ

---

¹ หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ออนไลน์. (2556). *ภาคเกษตรปัจจุบันยังคงสำคัญแต่ใครรวมนั้นอีกเรื่อง*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://m.dailynews.co.th/Article.do?contentId=3358>. [2558, 10 กุมภาพันธ์]

สัญญา โดยมีภาครัฐ ภาคธุรกิจการเงินที่เป็นแหล่งเงินทุน เกษตรกรและผู้ประกอบการด้านธุรกิจ การเกษตรเข้าร่วมกันสี่ฝ่าย โดยเกิดเป็น “แผนประสานความร่วมมือสี่ภาคเพื่อพัฒนาการเกษตรและ อุตสาหกรรมเกษตร” หรือเรียกแบบไม่เป็นทางการว่า “โครงการสี่ประสาน” มีกระทรวงเกษตร และสหกรณ์เป็นผู้ประสานงานและดำเนินงานในลักษณะของการทำความตกลงระหว่างภาคเอกชน และเกษตรกรเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมและมีผลดีต่อเกษตรกรมากยิ่งขึ้น จึงสนับสนุนให้มีการทำ ข้อตกลงในรูปแบบของเกษตรพันธสัญญา หรือ Contract Farming สาเหตุที่ทำให้การทำเกษตร พันธสัญญาเป็นที่นิยมแพร่หลายนั้น เนื่องมาจากความเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการบริโภคอาหาร และการรักษาสุขภาพ อีกทั้งในปัจจุบันอุตสาหกรรมอาหารและเกษตรกรผู้ผลิตวัตถุดิบป้อน โรงงานจำเป็นต้องร่วมมือกันในการบริหารจัดการวัตถุดิบที่จะนำมาใช้ในอุตสาหกรรมอาหารให้ มากขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า การที่ผู้บริโภคมีความกังวลต่อความปลอดภัยของ อาหาร ทำให้ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ กระบวนการผลิตวัตถุดิบ โดยเฉพาะกรณีของวัตถุดิบที่เน่าเสียง่าย รวมไปถึงความต้องการที่จะ จัดการให้มีวัตถุดิบป้อนเข้าสู่โรงงานในปริมาณที่สม่ำเสมอและมีคุณภาพดีตลอดทั้งปีด้วยราคาที่ เหมาะสม ทำให้เกิดแนวคิดที่จะสร้างระบบความร่วมมือกับเกษตรกรรายย่อยกลายมาเป็น “การทำ เกษตรพันธสัญญา” เกิดขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบการผลิตผลผลิตทางการเกษตรแบบสมัยใหม่ซึ่งเกิดขึ้น ในยุคการค้าเสรี บ้างก็กล่าวว่า เป็นการผลิตทางการเกษตรที่มีการตกลงทำสัญญาซื้อขายสินค้าไว้ ล่วงหน้าระหว่างภาครัฐหรือนายทุนกับเกษตรกร โดยมีรายละเอียดหรือเงื่อนไขสัญญาที่ตกลงกัน แตกต่างกันไป ซึ่งการทำเกษตรพันธสัญญา หรือ Contract Farming นี้ มิได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะใน ประเทศไทยเท่านั้น หากแต่เกิดในหลายประเทศ โดยเฉพาะในประเทศที่มีการผลิตสินค้าทางการ เกษตร

การทำเกษตรพันธสัญญา เป็นระบบการผลิตทางการเกษตรที่มีการจัดการร่วมกันระหว่าง ผู้ประกอบการหรือผู้ซื้อซึ่งส่วนใหญ่เป็นเจ้าของโรงงานแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรฝ่ายหนึ่งกับ ผู้ผลิต ได้แก่ เกษตรกรที่มีปัจจัยการผลิตบางประเภทอยู่ในความครอบครอง เช่น ที่ดิน แรงงาน และ ทุน อีกฝ่ายหนึ่ง โดยทั้งสองฝ่ายได้ตกลงทำสัญญาระหว่างกันไว้ล่วงหน้าทั้งในเรื่องของคุณภาพ และปริมาณของผลผลิตที่เกษตรกรจะป้อนให้ ส่วนผู้ประกอบการจะให้การประกันราคาผลผลิต พร้อมทั้งให้การสนับสนุนพันธุ์พืชและเทคโนโลยีที่ทันสมัย โดยผู้ประกอบการเหล่านั้นไม่ จำเป็นต้องเป็นเจ้าของหน่วยการผลิตเอง ขณะเดียวกันเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการยังคงเป็นอิสระ ในการเป็นเจ้าของหน่วยการผลิตของตนอยู่ เป็นการทำสัญญาในรูปแบบของสัญญาต่างตอบแทนที่ ทำขึ้นระหว่างเกษตรกรและบริษัท โดยการตกลงกันไว้ล่วงหน้าให้เกษตรกรต้องผลิตผลผลิต ทางการเกษตรซึ่งอาจเป็นพืชหรือสัตว์ก็ตามแต่จะตกลงกัน และเกษตรกรจำหน่ายผลผลิตทางการ

เกษตรกรนั้นให้แก่บริษัทตามวิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดไว้ล่วงหน้าแล้วในสัญญา แต่การจะผลิตผลผลิตหรือสินค้าทางการเกษตรดังกล่าวได้ เกษตรกรไทยต้องเผชิญปัญหาหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาในเรื่องสภาพดินฟ้าอากาศที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการผลิตและการรักษาคุณภาพสินค้าทางการเกษตร ปัญหาการเพิ่มราคาของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต เช่น ราคาปุ๋ย อาหารสัตว์ เป็นต้น หรือแม้กระทั่งการขาดตลาดเพื่อรองรับผลผลิตที่มีการผลิตมากขึ้น เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ ส่งผลในประการสำคัญให้เกษตรกรไทยประสบภาวะขาดทุน ผลิตสินค้ามากเกินไปเกินความต้องการของตลาด นำมาซึ่งปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ เกิดภาระหนี้สินมากมาย ประกอบกับสัญญาและข้อตกลงหรือเงื่อนไขในสัญญาที่นำมาใช้ในการเกษตรพันธสัญญานั้นมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามชนิดของพืชและสัตว์ โดยส่วนใหญ่บริษัทจะกำหนดให้ต้องใช้พันธุ์พืชและสัตว์จากบริษัทเท่านั้น มีบริษัทหรือนายหน้าบางรายที่กำหนดให้เกษตรกรต้องซื้อปุ๋ยและยาด้วย ทำให้พิจารณาได้ทั้งในแง่ความต้องการควบคุมเทคโนโลยีของบริษัทหรืออาจเป็นเพราะความต้องการผลประโยชน์ทางการเงินจากเกษตรกรเพิ่มเติมก็เป็นได้ ข้อตกลงเงื่อนไขด้านการรับซื้อส่วนใหญ่เป็นการประกันว่าจะมีการรับซื้อผลผลิตในราคาขั้นต่ำ โดยมีการกำหนดคุณภาพของผลผลิตร่วมด้วยว่าต้องได้คุณภาพตามที่บริษัทต้องการ ส่วนการร่วมรับผิดชอบกรณีเกิดความเสียหายในปัจจัยการผลิตหรือผลผลิตจากภัยธรรมชาติ ซึ่งมีความแตกต่างกันตามชนิดของพืช บางพืชบริษัทร่วมรับผิดชอบดีทำให้เกษตรกรสามารถลดความเสี่ยงทางด้านรายได้จากการทำเกษตรแบบมีพันธสัญญาได้อย่างแท้จริง ในขณะที่พืชบางชนิดบริษัทไม่ได้ร่วมรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดจากภัยธรรมชาติ หรือแม้แต่ปัจจัยการผลิตที่บริษัทเป็นผู้จัดหาให้ เกษตรกรจึงมีความเสี่ยงสูงด้านการผลิตอันส่งผลกระทบต่อความเสี่ยงด้านรายได้ของเกษตรกรต่อไป

จากการศึกษาพบว่า ก่อนปี พ.ศ. 2560 ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะโดยตรงที่บัญญัติเกี่ยวกับระบบเกษตรพันธสัญญา กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเกษตรพันธสัญญาและการคุ้มครองเกษตรกรจากการทำเกษตรพันธสัญญามีอยู่หลายฉบับ เช่น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา พระราชบัญญัติว่าด้วยข้อสัญญาที่ไม่เป็นธรรม พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับสัญญาระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบธุรกิจที่ผู้ประกอบการมักจะมีอำนาจในการต่อรองที่เหนือกว่า ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมในการทำสัญญา ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการการลงโทษที่เป็นเพียงอัตราโทษปรับเล็กน้อย ปัญหาการเปิดเผยข้อมูลในการเข้าทำเกษตรพันธสัญญาซึ่งเกษตรกรหรือผู้ผลิตย่อมมีความรู้ความสามารถที่น้อยกว่า และปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในระบบเกษตรพันธสัญญาซึ่งมิได้มีการกำหนดหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยตรง อย่างไรก็ตาม หากพิจารณาในแง่ประเด็นทางกฎหมายในด้านการคุ้มครองเกษตรกรให้ได้รับความเป็นธรรมจากการเข้าทำสัญญา

ทางการเกษตร ในขณะที่เดียวกันกฎหมายของยูนิคัวร์ กฎหมายของรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกา และกฎหมายของสาธารณรัฐอินเดีย ได้ให้ความสำคัญในการคุ้มครองเกษตรกรจากปัญหาทางกฎหมาย และความไม่เป็นธรรมที่เกิดขึ้นจากเกษตรกรพันธสัญญา ซึ่งมีปัจจัยสำคัญจากอำนาจการต่อรองทางเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมกันของคู่สัญญา

ต่อมา เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว ในวันที่ 26 พฤษภาคม 2560 จึงได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ในราชกิจจานุเบกษา เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายรวมทั้งกำหนดกลไกในการส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรพันธสัญญา

อย่างไรก็ตามแม้การตกลงทำเกษตรกรพันธสัญญาจะเอื้อประโยชน์ต่อเกษตรกร แต่จากการศึกษา ผู้วิจัยพบว่าโครงสร้างในระบบเกษตรกรพันธสัญญาตามบทบัญญัติของพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ในปัจจุบันยังขาดความสมดุลและไม่เป็นธรรม ขาดกลไกในการถ่วงดุลทั้งองค์กรกลางภาครัฐและบทบัญญัติของกฎหมายที่ชัดเจนรองรับการประกอบการในระบบเกษตรกรพันธสัญญาทำให้เกิดพฤติกรรมเอารัดเอาเปรียบและการทำสัญญาที่ไม่เป็นธรรม ส่งผลกระทบต่อสถานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรรายย่อยเป็นอย่างมาก ขณะเดียวกัน เกษตรกรซึ่งเข้าสู่ระบบแต่ขาดศักยภาพบางส่วนไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงที่ระบุไว้ในสัญญา สร้างความเสียหายต่อผู้ประกอบการในระบบ จากการศึกษาจึงพบประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นกล่าวคือ

ปัญหาประการที่หนึ่ง ปัญหาเกี่ยวกับสัญญาระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจ ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจทางเศรษฐกิจที่เหนือกว่า มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้ง่ายกว่า มีความรู้มากกว่า ดังนั้นบริษัทจึงมีอำนาจต่อรองที่เหนือกว่าเกษตรกร แม้สัญญาจะเกิดจากการตกลงใจภายใต้หลักเสรีภาพในการเข้าทำสัญญา และเป็นไปตามหลักความศักดิ์สิทธิ์แห่งการแสดงเจตนาที่ตาม ประกอบกับอีกทั้งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มิได้กำหนดให้หน่วยงานที่กำหนดไว้ตามกฎหมาย คือ คณะกรรมการซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการพิจารณาสัญญาระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการธุรกิจ ซึ่งเป็นหน่วยงานกลางตามพระราชบัญญัติมีอำนาจแก้ไขสัญญา และการกำหนดรูปแบบของสัญญา จึงทำให้รูปแบบของสัญญามักถูกกำหนดโดยบริษัทซึ่งมีฐานะทางเศรษฐกิจเหนือกว่าเป็นผู้กำหนดรายละเอียดในสัญญาแต่เพียงฝ่ายเดียวเกษตรกร เช่นนี้ จึงอาจเกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นในการทำสัญญาขึ้นได้

ปัญหาประการที่สอง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการการลงโทษ ซึ่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรกรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ได้กำหนดแค่เพียงโทษปรับไม่เกินสามแสนบาทหาได้มีโทษทางอาญาหรือการยกเลิกใบอนุญาตของผู้ประกอบการ หรือ การใช้มาตรการใดๆ

ที่จะมีผลกระทบต่อชื่อเสียงของผู้ประกอบการซึ่งเป็นโทษทางสังคมตามหลักกฎหมายต่างประเทศ ซึ่งอัตราโทษปรับตามพระราชบัญญัติดังกล่าวเป็นอัตราโทษปรับเพียงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับผลประโยชน์ของผู้ประกอบการที่จะได้รับ

ปัญหาประการที่สาม ปัญหาการเปิดเผยข้อมูลในการเข้าทำเกษตรพันธสัญญา ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 กำหนดให้เกษตรกรและผู้ประกอบการต้องเปิดเผยข้อมูลก่อนที่จะเข้าทำสัญญาซึ่งเกษตรกรหรือผู้ผลิตย่อมมีความรู้และความสามารถทางด้านข้อมูลน้อยกว่าผู้ประกอบการซึ่งโดยปกติแล้วผู้ประกอบการหวังเพียงผลประโยชน์กำไรของตนเท่านั้นทำให้เกษตรกรต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองด้านการเรียนรู้และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเพื่อให้รู้เท่าทันผู้ประกอบการตามหลักสุจริตในการทำสัญญา

ปัญหาประการที่สี่ ปัญหาเกี่ยวกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในระบบเกษตรพันธสัญญา เนื่องจากพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 มิได้กำหนดให้มีหน่วยงานใดเป็นหน่วยงานรับผิดชอบโดยตรงในการเรียกร้องค่าเสียหายให้กับเกษตรกรซึ่งแตกต่างจากระบบเกษตรพันธสัญญาของต่างประเทศที่กำหนดหน่วยงานไว้โดยเฉพาะไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานที่ทำสัญญาหรือหน่วยงานที่เรียกร้องค่าเสียหายให้กับเกษตรกร

ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม พ.ศ. 2560 ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นปัญหาที่กล่าวข้างต้น โดยจะได้ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองการทำสัญญาของเกษตรกรในต่างประเทศ คือ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐอินเดีย รวมถึง Unidroit Principles ที่ได้จัดทำข้อเสนอแนะทางกฎหมายในการทำเกษตรพันธสัญญา (Legal Guide On Contract Farming) เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมาย และเสนอแนะแนวทางแก้ไข เพื่อจะได้คุ้มครองเกษตรกรซึ่งไม่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจ ให้ได้รับความเป็นธรรมจากการทำสัญญาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาแนวคิด ความเป็นมา ความหมาย และรูปแบบของการทำสัญญาของเกษตรพันธสัญญาและคุ้มครองเกษตรกรในประเทศไทยและต่างประเทศ

2.2 เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบเกษตรพันธสัญญาของประเทศไทยและต่างประเทศ

2.3 เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัญหากฎหมายเกี่ยวกับระบบเกษตรพันธสัญญาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560

2.4 เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับระบบเกษตรพันธสัญญาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560 ได้ตราขึ้นเนื่องจากปัจจุบัน มีการนำระบบเกษตรพันธสัญญามาใช้ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ หรือบริการทางการเกษตรหลายอย่างแพร่หลาย หากส่งเสริมและพัฒนาตามหลักสากลจะช่วยสร้างความไว้วางใจ ความร่วมมือ และส่งผลให้เกษตรกรมีความมั่นคงทางรายได้ ได้รับการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีการผลิตที่มีมาตรฐาน มีการควบคุมต้นทุนการผลิตผลิตภัณฑ์หรือบริการทางการเกษตร มีการป้องกันความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก ประกอบกับผู้ประกอบการจะได้รับผลผลิตที่มีคุณภาพมาตรฐานตามระยะเวลาที่กำหนด อย่างไรก็ตาม แม้ว่ากฎหมายดังกล่าวจะมีวัตถุประสงค์เพื่อทำให้การทำเกษตรพันธสัญญาเป็นการสร้างและประกันรายได้ให้กับเกษตรกรของประเทศไทย แต่กฎหมายดังกล่าวยังมีปัญหา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาเกี่ยวกับสัญญาระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการ ธุรกิจที่ยังมีปัญหาเรื่องความเป็นธรรมและมิได้คุ้มครองเกษตรกรในฐานะผู้มีอำนาจต่อรองที่น้อยกว่า ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับมาตรการการลงโทษ ที่กำหนดบทลงโทษไม่ครอบคลุมและไม่เพียงพอ ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันในระบบเกษตรพันธสัญญาที่ก่อให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบกันระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการ รวมถึงปัญหาที่ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบในการดูแลให้ความช่วยเหลือเกษตรกรที่อยู่ในระบบเกษตรพันธสัญญา

ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายให้มีบทบัญญัติเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย โดยเฉพาะการคุ้มครองเกษตรกรซึ่งไม่มีอำนาจต่อรองทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับการทำเกษตรพันธสัญญา

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

สารนิพนธ์ฉบับนี้มุ่งศึกษาถึงความหมาย ปัญหาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม พ.ศ. 2560 ที่เกิดจากการจัดทำข้อตกลงกันระหว่างเกษตรกรและผู้ประกอบการซึ่งเป็นผู้มีอำนาจต่อรองเหนือกว่า โดยศึกษาจากหลักกฎหมายของไทยเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐอินเดีย และคู่มือทางกฎหมายของยูนิควัวร์

(Unidroit) เพื่อเสนอแนะ ปรับปรุง แก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญาที่เป็นธรรม พ.ศ. 2560 ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

1.5 วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาจะเป็นการศึกษาในลักษณะวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) โดยทำการศึกษาจากการวิจัยทางกฎหมายต่างๆ หนังสือ บทความในวารสาร วิทยานิพนธ์ ข้อมูลในระบบ Internet เพื่อนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ วิจัย ให้ได้ซึ่งข้อสรุป และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงแนวคิด ความเป็นมา ความหมาย และรูปแบบของการทำสัญญาของเกษตรพันธสัญญาและคุ้มครองเกษตรกรในประเทศไทยและต่างประเทศ

6.2 ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระบบเกษตรพันธสัญญาทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ

6.3 ทำให้ทราบถึงปัญหากฎหมายเกี่ยวกับระบบเกษตรพันธสัญญาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560

6.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางแก้ไขปัญหามายเกี่ยวกับระบบเกษตรพันธสัญญาตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาระบบเกษตรพันธสัญญา พ.ศ. 2560